

ΠΛΟΙΟ ΠΑΝΤΟΣ ΚΑΙΡΟΥ¹

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΗ

1. ΕΝΑ ΠΛΟΙΟ ΣΕ ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Ένας από τούς σοφούς προγόνους μας, ο Αΐσωπος, ο περίφημος μυθοπλάστης, λέει σέ κάποια ιστορία του:

Δύο άνθρωποι, φοβεροί έχθροί, ταξίδευαν μέ τό ίδιο πλοίο. Καί γιά νά μήν ἔχουν ἐπικοινωνία μεταξύ τους, ὁ ἕνας ἔπιασε τήν πλώρη καί ὁ ἄλλος τήν πρύμνη τοῦ πλοίου. Κατά τήν διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ ὅμως, τό πλοίο -μάλιστα τοῦ καιροῦ ἐκείνου- ἔπεσε σέ μεγάλη τρικυμία, μεγάλη θαλασσοταραχή μέ ἀποτέλεσμα νά κινδυνεύει νά βυθισθῆ! Ὅποτε, αὐτός πού ἦταν στήν πρύμνη, ρωτάει τόν πλοίαρχο:

-Δέν μοῦ λές καπετάνιε, ποιό μέρος τοῦ πλοίου προβλέπεις ὅτι θά βυθισθῆ πρῶτο;

-Μᾶλλον ἢ πλώρη, ἀπαντᾷ ὁ πλοίαρχος.

-Ἄ, λέει, πολύ ὠραῖα! Τουλάχιστον θά ἔχω τήν χαρά νά δῶ τόν ἐχθρό μου νά πνίγεται πρῶτος (!)

Μπορεῖ νά διαθέτουμε πλοῖα παντός καιροῦ, δηλαδή ἀσφαλῆ σέ μεγάλες καταιγίδες, σέ φοβερές τρικυμίες. Βέβαια, αὐτό δέν ἰσχύει πάντοτε γιατί οἱ καταιγίδες στούς ὠκεανούς μποροῦν νά τσακίσουν καί τά ἀσφαλέστερα καί μεγαλύτερα πλοῖα! Ἀλλά, μᾶς χρειάζονται καί πλοῖα πνευματικά. Μέ τόν ὄρο **πλοῖο πνευματικό**, ἐννοοῦμε: τήν πίστη, τήν κοσμοθεωρία, τίς ἀρχές, τίς ἀξίες τοῦ ἀνθρώπου, μέ τίς ὁποῖες ρυθμίζει τήν ζωή του.

---

¹ Ὁμιλία στό Πνευματικό Κέντρο Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως (Πρέβεζα) στίς 7-4-2008.

Είναι φανερό, λοιπόν, πώς πριν βυθισθῆ τό πλοῖο τῆς ἱστορίας τοῦ Αἰσώπου, σίγουρα εἶχε βυθισθῆ τό πνευματικό πλοῖο τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ἐκφράστηκε μέ τόση χαιρεκακία γιά ἕνα συνάνθρωπό του, ἔστω καί ἂν αὐτός εἶναι ἐχθρός του.

Πῶς, μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά διαπλεύσει τό πέλαγος τῆς ζωῆς αὐτῆς μέ ἀσφάλεια πνευματική, χωρίς νά φτάσει στήν ἀπαίσια κατάσταση νά γεμίζει ἡ καρδιά καί ὁ νοῦς ἀπό μῖσος, κακία, διαφθορά καί κάθε εἶδους ἁμαρτία; Ὡς ἁμαρτία ἐννοοῦμε κάθε τι πού χωρίζει καί ἀπομακρύνει τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Θεό καί Δημιουργό του. Θέλουμε, λοιπόν, νά βροῦμε ἕνα «πλοῖο παντός καιροῦ» γι' αὐτήν τήν μοναδική ἐργασία. Ἄλλοιῶς, ἡ ἐπίγεια ζωή μας θά εἶναι πολύ δυστυχισμένη καί θλιβερή, ἀνεξάρτητα τοῦ τί θά γίνει μετά θάνατον!

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, οἱ ἀπόστολοι καί οἱ ἅγιοι πατέρες μᾶς ἔχουν ὑποδείξει ἕνα τέτοιο πνευματικό πλοῖο παντός καιροῦ, τό ὁποῖο εἶναι στήν κυριολεξία ἀβύθιστο καί ἄθραυστο. Ἄντέχει ἀκόμη καί σέ πνευματικό τυφῶνα! Οἱ πατέρες αὐτό τό πλοῖο δέν τό ὀνομάζουν ἀγάπη, ὅπως ἴσως θά περιμέναμε, ἀλλά **διάκριση**. Χαρακτηρίζεται μάλιστα ἡ διάκριση ὡς ἡ μεγαλύτερη ἀπό ὅλες τίς ἀρετές (=μειζων πασῶν ἀρετῶν διάκρισις).

2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ;

Τήν τετάρτη Κυριακή τῶν Νηστειῶν, τιμᾶται ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ συγγραφέως τῆς Κλίμακος. Ἡ Κλίμαξ, εἶναι ἕνα πνευματικό βιβλίο πού περιέχει τριάντα ὁμιλίες-λόγους τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, περίφημου ἀσκητοῦ καί ἡγουμένου τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, στό Σινᾶ. Ὁ εἰκοστός ἔκτος λόγος ἀφιερώνεται στήν διάκριση καί εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους τούς λόγους τοῦ βιβλίου. Ἀκόμη καί τό μέγεθος τοῦ λόγου εἶναι μιά ἔνδειξη τοῦ πόσο σπουδαία ἀρετή εἶναι ἡ διάκριση!

Τί εἶναι, λοιπόν, ἡ διάκριση; Αὐτό πού ὅλοι ἀναγνωρίζουν καί παραδέχονται εἶναι:

- Ἡ ἀσφαλῆς κατανόηση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ σέ κάθε χρονική στιγμή, σέ κάθε τόπο καί σέ κάθε πρᾶγμα².

---

² Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, Κλίμαξ, Λόγος 26^{ος}, Α' Περὶ Διακρίσεως λογισμῶν καί παθῶν καί ἀρετῶν, α', ἔκδ. ΑΣΤΕΡΟΣ, Αθήνα, 1979, σελ. 124.

3. Η ΕΝΑΡΞΗ

Υπάρχουν, λέει ο άγιος Ιωάννης, βαθμίδες-σκαλοπάτια στην πορεία της μέγιστης αυτής αρετής. Η διάκριση, για τους πνευματικά άρχαριους, άς πούμε έμας, είναι νά γνωρίσουμε καλά τόν έαυτό μας. Νά γνωρίσουμε κυρίως μέ τό νοῦ μας σέ ποιά πνευματική κατάσταση βρισκόμαστε.

Όλοι άκούμε τήν έκφραση πού συχνά χρησιμοποιει ό κόσμος: Αὐτός ό άνθρωπος είναι άδιάκριτος! Δέν μπορεί νά ξεχωρίσει άκόμη και άπλά πράγματα της καθημερινής ζωής. Ότι δηλαδή, ένα πράγμα είναι σπουδαιότερο από κάποιο άλλο.

Όταν ό αυτοκράτορας Ιουστινιανός ήθελε νά κτίσει τόν ναό της άγίας Σοφίας, χρειάστηκε οικόπεδα μεγάλης έκτασης. Γι' αυτό, άρχισε τίς άπαλλοτριώσεις. Αλλά, όπως γίνεται και σήμερα, οί οικοπεδοῦχοι ζητούσαν «τά μαλλιά της κεφαλής τους»! Υπέρογκα χρηματικά ποσά. Ένας μάλιστα ξεπέρασε κάθε όριο. Οί άξιωματοῦχοι του Ιουστινιανού άπηύδησαν και έλεγαν: Τί θά κάνουμε μ' αυτόν; Είχαν, όμως, πληροφορηθῆ ότι ό ύπ' όψιν οικοπεδοῦχος είχε μεγάλη άδυναμία στίς ίπποδρομίες· σήμερα, θά λέγαμε στό ποδόσφαιρο. Όπότε, βρήκαν μία άσήμαντη άφορμή, τάχα για φορολογικά ζητήματα, και τόν φυλάκισαν, τήν παραμονή ενός μεγάλου άγώνα ίπποδρομιών, ενός... ντέρμπυ! Αὐτός, τότε, άρχισε νά χτυπιέται και νά ούρλιάζει μέσα στή φυλακή:

-Βγάλτε με από 'δῶ μέσα, έλευθερώστε με και πάρτε τό οικόπεδο σ' όποια τιμή θέλετε. Ακόμη και δωρεάν! Μόνο νά μή χάσω τήν ίπποδρομία(!)

Προφανώς, ό άνθρωπος, νοητικά, δέν είχε μέτρο διακρίσεως. Νά ξεχωρίσει τί από τά δύο έπρεπε νά προτιμήσει: τό συμφέρον, τό περιουσιακό και οικονομικό, ή νά δει τό ωραίο θέαμα μιās ίπποδρομίας, της μιās ή τῶν δύο ὠρῶν. Αλλά, επειδή ή ψυχή του ήταν κολλημένη σέ ένα συγκεκριμένο πράγμα, δέν μπορούσε νά ξεχωρίσει τί είναι περισσότερο σπουδαίο και τί λιγότερο.

Έτσι, λοιπόν, καταλαβαίνουμε πόσο σημαντικό είναι νά μπορούμε νά ξεχωρίσουμε τί έχουμε μέσα μας. Ποιά είναι ή πνευματική μας κατάσταση· σέ ποιά πράγματα είμαστε

ἀδύναμοι καί σέ ποιά ἔχουμε ἰσχυρή θέληση, προκειμένου νά κάνουμε τίς σωστές ἐπιλογές στήν ζωή μας.

4. Η ΠΟΡΕΙΑ

Ἡ δεύτερη βαθμίδα ἀφορᾷ τούς μεσαίους κατά τήν ἀρετή. Εἶναι αὐτοί πού ἔκαναν πνευματική προκοπή. Δέν εἶναι πιά ἀρχάριοι! Ἡ βαθμίδα αὕτη συνίσταται στό ἐξῆς: Νά μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά διακρίνει τό πραγματικά ἀγαθό (κυρίως ἀγαθόν), ἀπό τό φυσικό καλό καί ἀπό τό φυσικό κακό, χωρίς νά κάνει λάθος³. Εἶναι μιά μορφή ἀνώτερης γνώσης, ὅπου ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά ξεχωρίζει, νά «διακρίνει», ποιό εἶναι τό **πραγματικά καλό** στήν ζωή του. Καί ποιό τό **φυσικό καλό**.

- **Πραγματικά καλό** εἶναι ἐκεῖνο πού ἔχει σχέση μέ τίς ἁμαρτίες καί μέ τίς ἀρετές. Πραγματικά ἀγαθό εἶναι ἡ ἀρετή καί ἡ ἐπιλογή της ἀπό τόν ἄνθρωπο.

- **Φυσικό καλό** εἶναι αὐτό πού δέν ἔχει σχέση μέ τήν ἁμαρτία καί τήν ἀρετή, ἀπλᾶ εἶναι καλό. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τό φυσικό κακό. Γιά παράδειγμα: μιά εὐγεστη καί ὠφέλιμη γιά τόν ἄνθρωπο τροφή εἶναι φυσικό καλό. Ἀντιθέτως, μιά τροφή βλαπτική γιά τόν ἄνθρωπο εἶναι φυσικό κακό.

Στήν πράξη τῆς ζωῆς πῶς μποροῦν νά γίνουν ἀντιληπτά αὐτά τά πράγματα;

Ἐνα νεαρό κορίτσι ἐρωτᾷ τήν εὐσεβῆ χριστιανή μητέρα του:

-Πῶς θά ἔπρεπε νά χορέψω;

Καί ἀπαντάει ἡ μητέρα.

-Νά χορέψεις μέ τέτοιο τρόπο, ὥστε νά τό ἀπολαύσεις.

Τήν κοιτάζει ἡ κοπέλα καί σκέφτεται: Τί λέει ἡ μάνα μου! Τά ἔχασε! Τῆς φάνηκαν παράξενα τά λόγια τῆς μητέρας, πού τῆς συνιστοῦσε τήν... ἀπόλαυση χωρίς καμμιᾶ ἄλλη συμβουλή!

Ἀλλά, ἡ μητέρα συνεχίζει:

-Νά τό ἀπολαύσεις! Ὅμως, μέ τέτοιο τρόπο ὥστε, ὅταν ἐπιστρέψεις στό δωμάτιο σου, νά μπορεῖς νά ἀντικρούσεις τήν εἰκόνα τοῦ Κυρίου καί νά Τόν εὐχαριστήσεις! Καί νά μή χορέψεις μέ τρόπο πού νά ντρέπεσαι νά Τόν κοιτάξεις κατά πρόσωπο!

---

³ ὁ.π. σελ. 124

Κατά συνέπεια, έχουμε κριτήριο αξιολόγησης τῶν πράξεων καί τῶν ἐνεργειῶν μας, ὅσον ἀφορᾷ τίς ἀρετές καί τίς κακίες: Τό κριτήριο αὐτό εἶναι τό πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅχι κάποια φιλοσοφία ἢ ἰδεολογία.

Ἀκόμη, γίνεται ἀντιληπτό ὅτι ἔχουμε, ἐπίσης, κριτήριο αξιολόγησης τῶν πνευματικά οὐδέτερων πραγμάτων τῆς ζωῆς. Γιά παράδειγμα, τά ὑλικά ἀγαθά, ἀπό μόνα τους, δέν εἶναι οὔτε ἀρετή οὔτε κακία! Ἡ ἐκ μέρους μας χρήση ἢ κατάχρηση τά καθιστᾷ ὠφέλιμα ἢ καταστρεπτικά γιά τήν σωματική καί τήν πνευματική μας ζωή.

5. ΤΟ ΤΕΡΜΑ

Ἔτσι, φθάνουμε στήν τρίτη βαθμίδα: στήν κατανόηση τοῦ πραγματικά καλοῦ μέ τόν τρόπο τῶν τελείων, τῶν ἀγίων. Ἄρα, ἤδη γίνονται πιό αὐστηρά τά κριτήριά μας στό θέμα τοῦ νά μπορούμε νά διακρίνουμε τό καλό ἀπό τό κακό. Γι' αὐτό, αὕτη ἡ βαθμίδα ἀφορᾷ τούς τελείους. Ποιοί εἶναι οἱ τέλειοι; Αὐτοί οἱ ὁποῖοι μπορούν νά διακρίνουν τά πράγματα, ἀπό τήν ἀνώτερη μορφή γνώσης πού ὑπάρχει μέσα τους. Ἡ ἀνώτερη αὕτη μορφή γνώσης δέν προκύπτει πλέον ἀπό τά διαβάσματά μας, τίς μελέτες μας, τίς ἰκανότητές μας ἢ ὅτιδήποτε ἄλλο ἀποκτοῦμε ἐμεῖς ἀπό μόνοι μας, ἀλλά ἀπό τήν **ἔλλαμψη τοῦ Θεοῦ**. Δηλαδή, τόν **θεῖο φωτισμό**⁴. Μέ ἀσφάλεια καί μέ βεβαιότητα, ὁ ἄνθρωπος ἀποφασίζει τί θά κάνει. Γιατί γνωρίζει τά πράγματα ἀπό τόν φωτισμό τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος φωτίζει τό νοῦ καί τήν καρδιά τοῦ διακριτικοῦ ἀνθρώπου. Συγχρόνως, ἡ θεία αὕτη ἔλλαμψη τόν βοηθᾷ νά γίνει λυχνάρι γιά νά φωτίσει, πολλές φορές, καί τά σκοτεινά σημεῖα τῆς ψυχῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἔτσι, λοιπόν, ἐξηγεῖται γιατί ὁ τάδε ἅγιος εἶναι διακριτικός καί γνωρίζει τί ὑπάρχει μέσα στήν ψυχή τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Λέει κανείς: Μά, πῶς μπορεῖ ἓνας ἅγιος νά γνωρίζει τί σκέφτεται ὁ ἄλλος. Ἀπό τί πάθος ταλαιπωρεῖται ἢ τί ἀρετή ἔχει κρυμμένη μέσα του. Λοιπόν, αὐτό γίνεται μέ τόν θεῖο φωτισμό πού φωτίζει ὡς λυχνάρι, ὡς μεγάλο φῶς, ὡς προβολέας τήν πνευματική κατάσταση, ὄχι μόνον τοῦ ἑαυτοῦ του ἀλλά καί τῶν ἄλλων

---

⁴ ὁ.π. σελ. 124

ἀνθρώπων. Τέτοια γνώση τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασης τῶν ἀνθρώπων, ἔχουν πολλοί ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά, φυσικά, σέ διαφορετικό βαθμό ὁ καθένας.

6. ΤΟ ΑΚΛΟΝΗΤΟ ΘΕΜΕΛΙΟ

α. Ἡ ὀρθή Πίστη

Γιά νά ὀδηγήσουμε μέ ἀσφάλεια τό πλοῖο τῆς διακρίσεως μέσα στόν ὠκεανό τῆς ζωῆς μας, πρέπει νά ξέρουμε ἀπό ποῦ θά ξεκινήσουμε. Ποίος εἶναι ὁ θεμέλιος λίθος αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Τό γνωρίζουμε ὅλοι. Μά πρέπει νά τό τονίσουμε καί νά τό ἀποδεχθοῦμε ὀλόψυχα· μέ ὅλες μας τίς πνευματικές δυνάμεις· μέ ὀλόκληρο τόν ἐσωτερικό ἄνθρωπο.

Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης, στήν πρώτη του Καθολική ἐπιστολή, λέει⁵:

-Πῶς μπορεῖτε νά γνωρίζετε ἐάν ἕνας ἄνθρωπος ἔχει τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ;

Ἐάν αὐτός ἄνθρωπος ὁμολογεῖ-διακηρύττει ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Χριστός ὁ ὁποῖος ἀληθινά ἔγινε ἄνθρωπος, τότε ἔχει τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Καί κάθε ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος δέν ὁμολογεῖ, δέν διακηρύττει μέ ὅλες του τίς πνευματικές δυνάμεις ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Χριστός ὁ ὁποῖος ἔγινε ἀληθινά ἄνθρωπος, αὐτός δέν ἔχει τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά τό πνεῦμα τοῦ ἀντιχρίστου.

Γιατί εἶναι τόσο σημαντικό νά ἔχουμε μέσα μας πάντοτε αὐτή τήν ἀλήθεια καί, ὅταν χρειάζεται καί ἀπαιτεῖται, νά τήν διακηρύττουμε; Γιατί, χωρίς αὐτήν τήν μέγιστη ἀλήθεια, βαδίζομε σέ δρόμους πλάνης καί κυριολεκτικῆς ἀθεΐας.

β. Ἡ Διάκριση τῶν ἐμπειριῶν

Μετά τήν Ἀνάστασή Του, ὁ Χριστός σέ μία ἀπό τίς ἐμφανίσεις του⁶ παρουσιάστηκε στόν Λουκᾶ καί στόν Κλεόπα. Οἱ δύο αὐτοί μαθητές του δέν τόν ἀνεγνώρισαν. Δέν ἐπέτρεψε ὁ Χριστός νά τόν ἀναγνωρίσουν. Ὅποτε τούς ρωτάει:

-Γιατί εἴστε σκυθρωποί; Τί ἔχετε καί εἴστε στενοχωρημένοι;

---

⁵ Α' Ἰωάν. 4, 2-3.

⁶ Λουκ. 24, 17-27.

Τοῦ λένε ἐκεῖνοι:

-Μά καλά, σύ μόνος κατοικεῖς στήν Ἱερουσαλήμ καί δέν ἔμαθες, δέν ἄκουσες ὅλα αὐτά τά συνταρακτικά γεγονότα πού συνέβησαν τίς τελευταῖες ἡμέρες;

-Ποιά εἶναι αὐτά; Ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Χριστός.

-Τά περί τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου πού ἀναδείχτηκε Μέγας Προφήτης, ἐνώπιον ὅλου τοῦ λαοῦ. Αὐτός, λοιπόν, σταυρώθηκε ἀπό τούς ἄρχοντές μας καί ἐτάφη. Καί νά τώρα, μετά τρεῖς μέρες, μερικές γυναῖκες, ἀπό τόν κύκλο τόν δικό μας, πῆγαν στόν τάφο καί δέν βρῆκαν τό σῶμα. Καί εἶπαν οἱ γυναῖκες αὐτές ὅτι συνάντησαν τόν Ἰησοῦ ἀναστημένο. Πῆγαν καί μερικοί δικοί μας -ἀπό τούς μαθητές τοῦ Ἰησοῦ- καί βρῆκαν πραγματικά τόν τάφο ἄδειο ὅπως εἶπαν οἱ γυναῖκες.

Τότε, λοιπόν, ὁ Χριστός διαπιστώνοντας αὐτή τήν ἀμφισβήτηση καί ἀμφιβολία γιά τό γεγονός τῆς Ἀναστάσεως, τούς ἔβαλε τίς φωνές, τούς «κυνήγησε»!

-Ὡ ἀνόητοι καί βραδεῖς τῆ καρδιά τοῦ πιστεύειν ἐπί πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται! Εἴστε ἀνόητοι καί ἀργοί, ἀργόστροφοι στόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἡ καρδιά σας προτίθεται νά πιστέψει σέ ὅλα ὅσα προφήτεψαν οἱ προφῆτες καί προανήγγειλαν γιά τόν Χριστό. Δέν ἔπρεπε, σύμφωνα μέ τούς προφῆτες, ὁ Χριστός νά πάθει ὅλα αὐτά τά ὁποῖα μοῦ λέτε τώρα καί νά ἀναστηθεῖ, γιά νά εἰσέλθει στή δόξα του καί ὡς ἄνθρωπος;

Καί ἄρχισε ἀπό τόν Μωυσῆ καί ὅλους τούς προφῆτες νά διερμηνεύει, νά ἐξηγεῖ, ὅλα τά σχετικά μέ τόν ἑαυτό του.

Ἐδῶ, πρέπει νά τονισθοῦν δύο πράγματα:

I. Μᾶς ξαφνιάζει ὁ αὐστηρός τρόπος μέ τόν ὁποῖο μίλησε ὁ Χριστός στους δύο μαθητές: τούς ἀποκάλεσε ἀνόητους καί βραδεῖς στό νά ἀντιλαμβάνονται, μέ τήν καρδιά τους, τήν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἄρα, ἡ ἀμφιβολία τῶν μαθητῶν εἶναι τραγικό σφάλμα!

II. Εἶναι ἀπίστευτα σημαντικό νά μπορούμε νά διακρίνουμε τήν ἀληθινή ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ (δηλ. τοῦ Ἀναστημένου Χριστοῦ) ἀπό τίς ψεύτικες ἐμπειρίες πού ἀναπαράγονται ἀφειδῶς ἀπό τόν πατέρα τοῦ ψεύδους, τόν διάβολο.

7. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΠΑΘΩΝ ΚΑΙ ΑΡΕΤΩΝ

Καί τώρα, ἄς εἰδοῦμε τί λέει ὁ ἅγιος Ἰωάννης γιά τά πάθη, δηλαδή τίς χρόνιες ἀμαρτωλές συνήθειες, καί τίς ἀρετές. Ὅστε νά γνωρίζουμε πῶς θά κινηθοῦμε στήν πορεία μας γιά τήν ἀπόκτηση τῆς διακρίσεως.

α. Οἱ ἀρετές⁷

Πρῶτα - πρῶτα, φυσικά καί φυσιολογικά, δέν ὑπάρχει κακία στήν δημιουργία. Γιατί ὁ Θεός δέν ἔπλασε τό κακό. Δέν δημιούργησε κάτι κακό. Ἀντίθετα, μέσα μας ὑπάρχουν πολλές ἀρετές ἐκ φύσεως, ἀρετές φυσικές. Ποιές; Νά μερικά παραδείγματα τέτοιων ἀρετῶν, πού εἶναι:

- Ἡ ἐλεημοσύνη. Διότι βέβαια καί οἱ εἰδωλόατρες ἔχουν συμπάθεια ὁ ἕνας γιά τόν ἄλλον. Καί συναντίληψη, ὥστε νά βοηθοῦν ὁ ἕνας τόν ἄλλον.

- Ἡ ἀγάπη. Γιατί καί τά ζῶα, πού δέν ἔχουν ἀνθρώπινη λογική, πολλές φορές ὅταν ἀποστεροῦνται τό ἕνα ἀπό τό ἄλλο, δακρῦζουν. Δέν θά ἔχει ἀγάπη ὁ ἄνθρωπος; Ἄλλο ἂν ἐμεῖς κακοποιοῦμε τήν ἀγάπη.

- Ἡ πίστη. Τήν ἔχουμε ὅλοι μέσα μας. Σέ κάτι πιστεύουμε. Κάτι ἐμπιστευόμαστε. Μπορεῖ νά μήν εἶναι πάντοτε ἡ σωστή πίστη. Πάντως, ὡς ἀναζήτηση ὑπάρχει.

- Ἡ ἐλπίδα. Γιατί, καί ὅταν δανείζουμε· καί ὅταν δανειζόμαστε· καί ὅταν ταξιδεύουμε· καί ὅταν σπέρνουμε· καί ὅταν κάνουμε ἐπενδύσεις· ὅλα τά κάνουμε ἐλπίζοντας σέ καλύτερες μέρες. Ἐλπίζουμε ἐπί τά χρηστότερα. Ἐλπίζουμε ὅτι κάτι καλύτερο θά γίνει. Γι αὐτό ἰσχύει ἐκεῖνο τό ἀπόφθεγμα: Ὅσο ζῶ, ἐλπίζω. Ὅσο ζῶ καί εἶμαι στή ζωή καί ἐνεργῶ, ἐλπίζω.

Καί καταλήγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης: Ὅστε, λοιπόν, οἱ ἀρετές δέν εἶναι μακριά ἀπό τή φύση μας· δέν εἶναι κάτι ἄγνωστο γιά τόν ἄνθρωπο. Ἄς ἐντραποῦν ἐκεῖνοι πού λένε ὅτι εἴμαστε ἀδύναμοι καί δέν μποροῦμε νά ἐπιτύχουμε τίς ἀρετές τίς ὁποῖες ζητᾶ ἀπό μᾶς ὁ Χριστός.

---

⁷ Κλίμαξ, ὁ.π., μα', σελ. 131.

β. Τά Πάθη και οί κακίες⁸

Μέ τίς κακίες, ὅμως, τί γίνεται;

Λέει, ὁ ἅγιος Ἰωάννης:

Τά συστατικά ἰδιώματα τῆς φύσεως πού ἔχουμε μέσα μας, δηλαδή τά φυσικά μας χαρακτηριστικά τά μετατρέψαμε σέ χρόνιες ἀμαρτωλές συνήθειες. Καί ἄρα σέ ἀδυναμίες μας. Καί νά, μερικά παραδείγματα:

- Εἶναι φυσικός μέσα μας ὁ θυμός, ἀλλά ἐναντίον τοῦ διαβόλου. Ἐμεῖς, ὅμως, χρησιμοποιοῦμε τόν θυμό ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ μας, καί γενικά τοῦ πλησίον μας.

- Εἶναι φυσικό νά ἔχουμε ζῆλο μέσα μας, ἀλλά γιά νά ζηλεύουμε τίς ἀρετές. Ἐμεῖς ὅμως ζηλεύουμε τόν πλησίον, θέλοντας τό κακό του.

- Εἶναι φυσικό νά ἐπιθυμοῦμε τήν δόξα. Ἀλλά τήν δόξα τήν ἄνω. Αὐτή μέ τήν ὁποία ὁ Χριστός στολίζει τούς ἀφοσιωμένους σ' Αὐτόν. Ὁ Θεός δοξάζει ἐκείνους πού ἀγωνίζονται στή ζωή τους νά τηρήσουν τό θέλημα Του. Ἐμεῖς, ὅμως, διακατεχόμαστε ἀπό τήν ἐπιθυμία τῆς ἐπίγειας δόξης, συντρίβοντας ὅλους ἐκείνους πού μπαίνουν ἐμπόδιο σ' αὐτή μας τήν πορεία.

- Εἶναι φυσικό νά ἔχουμε ὑπερηφάνεια ἀλλά ἐναντι τῶν δαιμόνων! Δηλαδή νά περιφρονοῦμε τούς δαίμονες.

- Ὅμοίως εἶναι φυσικό νά ἔχουμε μέσα μας χαρά, ἀλλά γιά τόν Κύριο καί γιά τήν εὐτυχία τοῦ πλησίον.

- Ἔχουμε μέσα μας καί μνησικακία, ἀλλά ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς ψυχῆς (τῶν δαιμόνων).

- Μᾶς δόθηκε καί ἡ ἐπιθυμία τῆς τροφῆς, ὄχι ὅμως καί τῆς ἀσωτείας.

Ἄρα, οἱ κακίες εἰσῆλθαν στόν ἄνθρωπο μετά ἀπό διαστροφή τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά ἡ διαστροφή αὐτή εἶναι ἔργο τῆς ἀνθρώπινης θέλησης· ὄχι τοῦ Θεοῦ!

8. Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Σ' ὅλον αὐτόν τόν ἀγώνα γιά τήν ἀπόκτηση τῆς διακρίσεως, τί ρόλο παίζει ὁ χαρακτήρας; Γιατί πολλές φορές λέμε: κοίτα, βρέ παιδί μου, ἔτσι εἶμαι ἐγώ. Δέν μπορῶ νά κάνω

---

⁸ Κλίμαξ, ὁ.π., Β' Περί διακρίσεως εὐδιακρίτου, μα', σελ. 142.

διαφορετικά. Ἡ λέμε: κοίταξε αὐτός ὁ ἄνθρωπος εἶναι κακός ἄνθρωπος. Μπορεῖ ἄραγε νά ἀλλάξει; Ἡ, αὐτός εἶναι ἕνας πολύ καλός ἄνθρωπος· ὅ,τι καί νά τοῦ κάνεις, θά εἶναι καλός!

Ἐπάρχει μεγάλη ποικιλία χαρακτήρων⁹:

- Ἐνας ἄνθρωπος, ἀπό τή φύση του, εἶναι ἤσυχος· δέν θυμώνει εὐκόλα. Δέν καυγαδίζει, δέν ὀργίζεται. Γενικῶς, δέν ἐμπλέκεται σέ περιπέτειες σύγκρουσης μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους· καί αὐτό τό καταφέρει χωρίς μεγάλη δυσκολία.

- Κάποιος ἄλλος, ὅμως, εἶναι ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Θυμώνει εὐκόλα! Αὐτός, γιά νά νικήσει τόν θυμό καί τήν ὀργή, πρέπει νά ἀγωνιστεῖ πολύ περισσότερο, ἀπ' ὅτι ἕνας ἄλλος πού ἀπό φυσικοῦ του εἶναι, χαμηλῶν τόνων, ἤπιος ἄνθρωπος.

Ἐγώ, λέει ὁ Ἰωάννης, ἀποδέχομαι τόν ἄνθρωπο ἐκεῖνο ὁ ὁποῖος, ἂν καί ἀπό τή φύση του ἦταν σκληρός, ἐγωῖστής, θυμώδης καί βίαιος, μπόρεσε ὅλα αὐτά νά τά μεταστρέψει σέ ἀρετές. Καί αὐτό τό ἐπέτυχε πηγαίνοντας ἀντίθετα στά φυσικά του χαρακτηριστικά.

Μή καυχίεσαι ἄνθρωπε γιά πλοῦτο πού ἀπέκτησες χωρίς κόπο (=εὐεργεσίες-πλεονεκτήματα ἐπίγεια, δῶρα τοῦ Θεοῦ). Γιατί, ὁ δωροδότης Θεός προγνώριζε τήν ἀδυναμία τῆς φύσεως (μᾶλλον τῆς προαιρέσεως) καί τόν κίνδυνο τῆς μεγάλης σου βλάβης καί ἀπώλειας· ἔτσι, χάρη στά ἄμισθα (=δωρεάν) πλεονεκτήματα πού σου ἔδωσε, σέ διέσωσε καί σέ διετήρησε σέ μιά μέτρια πνευματική κατάσταση.

Παραδείγματα; Πάρα πολλά. Ὅποιος διαβάσει τόν βίο τοῦ ἁγίου Μωυσέως τοῦ Αἰθίοπος, ἑνός ἀπό τούς μεγαλύτερους ἀσκητές τοῦ τετάρτου αἰώνα, θά τό διαπιστώσει. Θά ἴδει, δηλαδή, πῶς ἕνας ἄγριος, βάρβαρος, στήν συμπεριφορά καί στήν σκέψη, ἄνθρωπος, μέ ἕνα καταπληκτικό ὑπεράνθρωπο ἀγῶνα, κατάφερε νά μεταστραφεῖ σέ ἕναν ἄνθρωπο γεμᾶτο λεπτότητα, καλωσύνη καί ἀγάπη· μέ ζωή πού ἐγγίζει τά ὅρια τῆς ἀγγελικῆς πολιτείας καί διαγωγῆς.

Ἄρα, οἱ χαρακτήρες τῶν ἀνθρώπων μπορεῖ νά εἶναι διαφορετικοί. Ἀλλά δέν θά πρέπει ὁ ἄνθρωπος νά λέει ὅτι φταίει

---

⁹ Κλίμαξ, ὁ.π., Α' Περί διακρίσεως λογισμῶν καί παθῶν καί ἀρετῶν, κβ', σελ. 127.

ὁ χαρακτήρας μου. Ἀπλά, στήν περίπτωση δύστροπου χαρακτήρα, ἀπαιτεῖται σφοδρός ἀγώνας.

Βέβαια, πολλά ἀπό τά προσωπικά στοιχεῖα τοῦ καθενός μας διαμορφώνονται καί ἀπό τήν ἐπίδραση ἐξωτερικῶν ἢ ἐσωτερικῶν παραγόντων.

Τέτοιοι παράγοντες διαμόρφωσης τοῦ χαρακτήρα μας εἶναι¹⁰:

- **Ἡ ἀνατροφή.** Πῶς μεγάλωσε κανεῖς; Γνωρίζουμε πολύ καλά πόσο οἱ γονεῖς καί οἱ δάσκαλοι μποροῦν νά ἐπιδράσουν στή διαμόρφωση τοῦ χαρακτήρα ἑνός παιδιοῦ.

- **Ἡ συναναστροφή.** Εἶναι γνωστό τό παλαιό γνωμικό: «Φθείρουσιν ἤθη χρηστά ὀμιλῖαι κακάι»¹¹. Οἱ κακές συναναστροφές καταστρέφουν τά καλά ἤθη· τά καλά στοιχεῖα πού ἔχει ἕνας ἄνθρωπος. Καί μποροῦν οἱ κακές συναναστροφές, οἱ κακές παρέες, νά καταστρέψουν ἕναν ἄνθρωπο ὀλοκληρωτικά.

- **Ἡ διεστραμμένη ψυχή.** Πολλές φορές καί μόνο αὐτή εἶναι ἀρκετή γιά νά καταστρέψει ἕναν ἄνθρωπο, πνευματικά καί μερικές φορές καί σωματικά. Ὅποιος γλύτωσε ἀπό τήν κακή ἀνατροφή καί ἀπό τήν κακή συναναστροφή, μπορεῖ νά γλυτώσει καί ἀπό τό τρίτο, τήν διαστροφή τῆς ψυχῆς. Ὅποιος, ὅμως, ἔχει διεστραμμένη ψυχή, σέ ὁποιοδήποτε τόπο δέν θά κάνει προκοπή. Μή ξεχνᾶτε, λέει ὁ ἅγιος Ἰωάννης, ὅτι ἀσφαλέστερος, γιά τήν ἀρετή, τόπος ἀπό τόν οὐρανό δέν ὑπάρχει. Καί ὅμως ἀπό ἐκεῖ, ἀπό τόν ἀσφαλῆ αὐτό τόπο τῆς ἀρετῆς, ἔπεσε ὁ διάβολος. Γιατί; Διότι διεστράφη πνευματικά ἀπό τήν παράλογη ὑπερηφάνεια.

Ὅστε, λοιπόν, οἱ ἐξωτερικοί παράγοντες τῆς ἀνατροφῆς καί τῆς συναναστροφῆς καθώς καί ὁ ἐσωτερικός παράγοντας τῆς διαστροφῆς τῆς ψυχῆς (ἐσωτερικός γιατί εἶναι προσωπική ἐπιλογή τοῦ κάθε ἀνθρώπου) διαμορφώνουν συνθῆκες ἀπό τίς ὁποῖες ἐξαρτᾶται ἡ ἀπόκτηση τῆς διάκρισης στήν ζωή μας.

9. ΠΟΤΕ ΑΚΟΥΕΙ Ο ΘΕΟΣ;

---

¹⁰ Κλίμαξ, ὁ.π. Β' Περί διακρίσεως εὐδιακρίτου, ι', σελ. 138.

¹¹ Α' Κορ. 15,33 (Μενάνδρου, Ἀποσπάσματα, 218.1)

Εἶναι θεμέλιος λίθος στήν ζωή μας νά μπορούμε νά διακρίνουμε πότε μᾶς ἀκούει ὁ Θεός καί παρεμβαίνει, καί πότε ὄχι!

Λοιπόν, δέν ἀκούει πάντοτε ὁ Θεός! Πολλές φορές ζητᾶμε ἀπό τόν Θεό καί λέμε: Θεέ μου, δῶσε μου αὐτό ἢ ἐκεῖνο πού μου εἶναι ἀπαραίτητο (ἢ νομίζω πῶς μου εἶναι ἀπαραίτητο!) γιά τήν ἐπίγεια ζωή. Καί φυσικά, δέν εἰσακουγόμαστε ἀπό τόν Θεό, ὅλες τίς φορές! Μερικές φορές, ἴσως!

Ὅσον ἀφορᾶ τήν ἀπόκτηση κάποιας ἀρετῆς, σπάνια ζητᾶμε κάτι ἀπό τόν Θεό. Γιά παράδειγμα, εἶναι μᾶλλον ἀσυνήθιστο νά ἀκούσουμε ἕναν συνηθισμένο, στήν πνευματική ζωή, χριστιανό, νά πει: θά φέρω, Χριστέ μου, μιά μεγάλη δωρεά στήν Ἐκκλησία Σου, ἂν μέ βοηθήσεις καί μέ στηρίξεις, ὄχι γιά νά κερδίσω τό λαχεῖο, ἀλλά γιά νά νικήσω κάποιο πάθος μου· κάποια χρόνια ἀμαρτωλή συνήθεια πού μέ τυραννάει καί μου διαστρέφει τήν ζωή!

Τέτοια πράγματα-τάματα ἀκοῦμε μόνον ἀπό τούς ἀγίους!

Λοιπόν, γιατί δέν εἰσακουγόμαστε; Ἀκόμη καί ὅταν - σπανίως βέβαια - ζητᾶμε τήν ἀπόκτηση ἀρετῶν ἀπό τόν Θεό;

Ἀπαντᾷ ὁ ἅγιος Ἰωάννης¹²:

-Ἄς μή λυπηθοῦμε, ὅταν ζητοῦμε κάτι ἀπό τόν Κύριο ἐπί χρόνια καί δέν εἰσακουγόμαστε. Θά ἤθελε ὁ Κύριος, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νά γίνουν ἅγιοι ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ. Ἀλλά ἐπειδή εἶναι προγνώστης, καί ξέρει τά πάντα πρῖν γίνουν, γνωρίζει ὅτι δέν συμφέρει αὐτό στούς ἀνθρώπους. Ὅλοι ὅσοι ζητᾶμε ἀπό τό Θεό ἀγαθά, ὑλικά καί πνευματικά, καί δέν εἰσακουγόμαστε, νά ξέρουμε ὅτι γιά μιά ἀπό τίς παρακάτω τρεῖς αἰτίες δέν μᾶς ἀκούει ὁ Θεός:

I. Ἐπειδή ζητᾶμε κάτι πρῖν ἀπό τήν κατάλληλη στιγμή. Καιρός παντί πράγματι. Κάθε πρᾶγμα στόν καιρό του!

II. Ἐπειδή ζητᾶμε κάτι ἀναξίως, χωρίς νά εἴμαστε ἄξιοι νά τό ζητήσουμε. Ἦ ἐπειδή ἔχουμε μεγάλη ἰδέα γιά τίς ἀρετές μας!

III. Ἐπειδή ἂν τό πάρουμε, θά γεμίσουμε ἀπό ὑπερηφάνεια καί ἐγωισμό. Αφοῦ ὁ Χριστός μᾶς ἄκουσε! Καί μετά, ἀδιαφοροῦμε καί δέν νοιαζόμαστε γι' αὐτό τό δῶρο τοῦ Θεοῦ.

---

¹² Κλιμαξ, ὁ.π., Α' Περί διακρίσεως λογισμῶν καί παθῶν καί ἀρετῶν, λη', σελ. 130-131.

Γιατί; Γιατί δέν κοπιάσαμε νά τό ἀποκτήσουμε. Καί τότε δέν τοῦ δίνουμε τήν πρέπουσα ἀξία καί σημασία.

10. ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ;

Αἰσίως, τώρα, φθάσαμε στό κεντρικό ἐρώτημα:

Μποροῦμε νά καταλάβουμε σέ ποιά βαθμίδα, σέ ποιό σκαλοπάτι διακρίσεως βρισκόμαστε; Καί ἀπό ἐκεῖ, πού ὁ καθένας μας εὐρίσκεται, πῶς θά προχωρήσουμε βελτιώνοντας τήν διάκρισή μας;

Οἱ τρεῖς βαθμίδες τῆς διακρίσεως εἶναι: Ἀρχάριοι, μέσοι καί τέλειοι (οἱ ἅγιοι). Ἐμεῖς, πῶς θά κινηθοῦμε, πῶς θά βαδίσουμε;

Λέγει, πάλι, ὁ ἅγιος Ἰωάννης:

‘Όλοι οἱ ἄνθρωποι δέν εἶναι δυνατόν νά γίνουν ἅγιοι! Ὅμως, δέν εἶναι ἀδύνατον ὅλοι νά σωθοῦν καί νά διαλλαγῶν, νά συμφιλιωθοῦν μέ τόν Θεό¹³. Ἄλλο, λοιπόν, ἡ ἀγιότητα, δηλαδή καταλλαγή, συμφιλίωση μέ τόν ἑαυτό μου· καί ἄλλο ἡ συμφιλίωσή μου μέ τό Θεό.

• Ἡ συμφιλίωσή μας (καταλλαγή) μέ τόν Θεό ἔχει προεκτάσεις στήν αἰωνιότητα. Εἶναι ἔργο ἀποκλειστικά καί μόνο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Συμφιλιωθήκαμε μέ τόν Θεό διά τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ»¹⁴. Καί μπορεῖ νά ἀποκτηθῆ χωρίς νά φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος στήν κατάσταση τῆς ἀγιότητας, δηλαδή τῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης. Ὁ ληστής οὐδέποτε ἀπέκτησε ἐσωτερική εἰρήνη. Ἡ καταλλαγή μέ τό Θεό εἶναι **σωτηρία αἰώνια**.

• Ἡ ἀγιότητα τώρα, εἶναι κάτι παραπάνω ἀπό τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ὀριστική εἰρήνευση καί συνδιαλλαγή - συμφιλίωση τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν ἑαυτό του. Αὐτό πού οἱ πατέρες ὀνομάζουν **ἀπάθεια**, «ἀκίνησια ψυχῆς πρός κακίαν»¹⁵. Ἡ ἀγιότητα, λοιπόν, ὡς καταλλαγή μέ τόν ἑαυτό μας, εἶναι **δόξα αἰώνια**. Εἶναι ἔργο δικό μας διά τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

¹³ Κλίμαξ, ὁ.π., νδ', σελ. 133.

¹⁴ Ρωμ. 5,10.

¹⁵ Ὁσίου Θαλασσίου, Περὶ ἀγάπης καί ἐγκρατείας ἑκατοντάς πρώτη, μ', Φιλοκαλία, ἐκδ. ΑΣΤΕΡΟΣ, τ. Β', Ἀθήνα, 1982, σελ. 207.

Ἄφοῦ, λοιπόν, δέν μπορούμε νά γίνουμε ὅλοι ἅγιοι, (βέβαια, ἅμα θέλουμε μπορούμε, ἀλλά ἀπαιτεῖται χαλύβδινη θέληση καί ὑπομονή!), πῶς εἶναι δυνατόν ἕνας ἄνθρωπος νά ἀποκτήσει αὐτή τήν μέγιστη τῶν ἀρετῶν, τήν διάκριση; Γιατί εἶπαμε ὅτι ἡ διάκριση, στήν τελική της βαθμίδα, εἶναι χάρισμα τῶν ἁγίων καί τελείων. Ἐπομένως, πότε ἐμεῖς θά μπορούσαμε νά ἀποκτήσουμε τέτοια διάκριση; Καί, ἄρα, κατά πόσον ἔχει νόημα ὁ πνευματικός μας ἀγώνας;

11. Η «ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ» ΤΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ!

Ἐκεῖνος πού δέν ἔλαβε τό θεϊκό αὐτό χάρισμα τῆς διακρίσεως, γιατί, πραγματικά, πρόκειται γιά θεϊκό χάρισμα, στή μορφή τοῦ φωτισμοῦ ἀπό τό Θεό, μετέχει κάπως στό χάρισμα αὐτό; Καί ἂν μετέχει στό χάρισμα, κατέχει δηλ. «μετοχές» τῆς διακρίσεως, πῶς, πότε καί σέ τί βαθμό μετέχει; Μέ ἀπλά λόγια, πῶς θά ἀγοράσουμε «μετοχές» διακρίσεως;

Ἀπαντάει ὁ ὅσιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός¹⁶: «Αὐτός πού δέν ἔλαβε τό χάρισμα τοῦτο, ὀφείλει καθόλου νά μὴν «στήσει» (=κρατήσει) νόημα (=σκέψη) ἢ λόγο ἢ ἔργο, ἂν δέν ἐρωτήσει ἀλλοιῶς δέν μπορεῖ νά φθάσει (=νά ἀνεβεῖ) στήν ἀληθινή διάκριση».

Τά λόγια αὐτά μᾶς λένε:

Ὁ ἄνθρωπος, πού δέν ἔχει λάβει χάρισμα ἐκ Θεοῦ, «οὐ δύναται στήσαι», δέν ἔχει δικαίωμα νά θεωρήσει σωστό καί ἔγκυρο, οὔτε λόγο του, οὔτε ἔργο του, οὔτε σκέψη του. Δέν μπορεῖ νά στηριχθῆ σ' αὐτά. Ἄν θέλει νά ἐνεργεῖ μέ διάκριση, σωστά, ὀφείλει νά ἐρωτάει. Ποιόν; Τόν πνευματικό του πατέρα. Μετά ὅμως τήν «ἐρώτηση», δέν ἔχει «δικαίωμα» πιά νά «στήνει» καί τόν λόγον καί τό ἔργο καί τό νόημά του. Μέ ἄλλα λόγια ἔχει χρέος νά θεωρεῖ τήν ἀπάντηση ἀδιαμφισβήτητη. Καί τήν διαδικασία ἐρώτησης-ἀπάντησης ἔχει χρέος νά τήν θεωρεῖ σάν τρόπο, μέ τόν ὁποῖο λειτουργεῖ τό θεῖο χάρισμα τῆς διακρίσεως.

Ἡ ἐρώτηση πρὸς τόν πνευματικό πατέρα (ἂν γίνεται σωστά), καί ἡ ἀποδοχή τῆς ἀπάντησης (ἂν γίνεται σωστά),

---

¹⁶ Ὁσίου Πέτρου, περί Διακρίσεως ἀληθοῦς, Φιλοκαλία, ἐκδ. ΑΣΤΕΡΟΣ, τ. Γ', Ἀθήνα, 1982, σελ. 71,33 – 72,3.

ἀναπληρώνουν ἀπό πρακτική πλευρά τό χάρισμα τῆς διάκρισης· τό θεῖο καί μέγιστο τῆς χάριτος δῶρο· καί ἀπό ἄποψη ἀποτελεσμάτων ἐξισώνουν ἐκεῖνον πού δέν τό ἔλαβε, μέ ἐκεῖνον πού τό ἔλαβε.

Θά μπορούσε λοιπόν νά πεῖ κανείς, ὅτι: ἡ ὑπακοή (στά πνευματικά ζητήματα γιά τόν ἄνθρωπο πού ζεῖ στόν κόσμο, γιά τό μοναχό σέ ὅλα τά ζητήματα) εἶναι μία ἀφανής μορφή λειτουργίας τοῦ θεοῦ χαρίσματος τῆς διάκρισης· καί ὅποιος ἔχει ὑπακοή, ἔχει τό θεῖο χάρισμα τῆς διάκρισης.

Καί ἔτσι γιά ἐκεῖνον πού ὑποτάσσεται μέ ἀγαθή πρόθεση στούς θεσμούς τῆς Ἐκκλησίας μένει μέγα καί ὑπερθαύμαστο τό χάρισμα τῆς διάκρισης.

Καί ἔτσι μακαρίζεται καί ὁ χαρισματοῦχος ἅγιος (Νικόλαος, Μ. Βασίλειος, Μ. Ἀντώνιος καί ἀμέτρητοι ἄλλοι) καί ὁ ληστής καί ἡ πόρνη καί ὁ τελώνης¹⁷.

Ἐδῶ μπορεῖ νά ὑπάρξει ὁ ἐξῆς ἀντίλογος: Πῶς γνωρίζουμε ὅτι ὁ ἱερέας-πνευματικός πατέρας ἔχει σοβαρή ἐμπειρία τῆς ἀρετῆς τῆς διακρίσεως;

Ἀπαντᾷ ἕνας ἅγιος τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα, ὁ γέρον Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης (1866-1938):

«Καί ἐάν ὁ πνευματικός δέν ἔχει ὁ ἴδιος πείρα τῆς προσευχῆς (καί τῶν ἄλλων πνευματικῶν θεμάτων), ὅπωςδήποτε ζήτησε τήν συμβουλή καί τήν εὐχή του· καί γιά τήν ταπείνωσή σου ὁ Κύριος θά σέ ἐλεήσει· καί θά σέ διαφυλάξει ἀπό τήν ὁδό τῆς πλάνης. Ἐάν πάλι σκεφθεῖς ὅτι ὁ πνευματικός εἶναι ἄπειρος σέ αὐτά τά θέματα, τότε εὐρίσκεσαι ἤδη σέ ἐπικίνδυνο δρόμο καί ὄχι μακριά ἀπό τήν πλάνη (=ἀπομάκρυνση ἀπό τόν Χριστό)».

Ὅσοι δέν βλέπουν ἔτσι τά πράγματα «λησμονοῦν ὅτι στό μυστήριο τῆς ἐξομολόγησης-πνευματικῆς καθοδήγησης ἐνεργεῖ ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία καί μᾶς σώζει»¹⁸.

---

¹⁷ Νικηφόρου Καλλίστου Ξανθοπούλου, Ἐξηγήσις Σύντομος εἰς τήν Κλίμακα τοῦ Ἰωάννου, ἔκδ. Ἰ. Μ. Νικοπόλεως, Πρέβεζα 2002, σελ. 390.

¹⁸ Ἀρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ Γέρον Σιλουανός τοῦ Ἄθω, ἔκδ. Ὁρθοδ. Κυψέλη, Θεσσαλονίκη, 1976, σελ. 396.

12. Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ

α. Ὁ πλοίαρχος

Τώρα ἴσως, καταλαβαίνουμε καλύτερα, γιατί, στό τελευταῖο μέρος τοῦ λόγου περί διακρίσεως, λέει ὁ ἅγιος Ἰωάννης¹⁹:

Ὅπως ἀκριβῶς τό πλοῖο πού ἔχει καλό κυβερνήτη φθάνει ἀκίνδυνα στό λιμάνι, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, ἔτσι καί ἡ ψυχὴ πού ἔχει καλό πνευματικό κυβερνήτη, καλό ποιμένα, εὐκόλα ἀνεβαίνει στόν οὐρανό· ἔστω κι ἂν ἔχει διαπράξει πολλά ἁμαρτήματα στό παρελθόν.

Νά, λοιπόν, πῶς ὁ ἄνθρωπος ἀναπληρώνει τό θεῖο χάρισμα τῆς διακρίσεως, μέσω τῆς ὑπακοῆς στόν πνευματικό του πατέρα!

β. Τό λάθος τοῦ ἐπιβάτη τοῦ πλοίου

Τί θά συμβῆ ἂν δέν ἀκολουθήσουμε αὐτήν τήν πορεία, γιά τήν κατάκτηση τῆς διάκρισης; Ἄν δέν ἐπιλέξουμε, ἐκουσίως, ἕνα τέτοιο κυβερνήτη τοῦ πλοίου τῆς ψυχῆς μας καί τῆς ζωῆς μας, θά διαπράξουμε ἕνα τρομακτικό λάθος εἰς βάρος τοῦ ἑαυτοῦ μας!

Καί γιά τοῦ λόγου τό ἀληθές, ἰδού τί ἔπαθε ἕνας πολύ σπουδαῖος καί διάσημος - κατά κόσμον - ἄνθρωπος, ὁ γερμανός συγγραφέας Γκύντερ Γκράς, ὁ ὁποῖος τιμήθηκε μέ τό βραβεῖο Νόμπελ λογοτεχνίας, τό 1999. Τό 2006 προκλήθηκε διεθνῆς σάλος ἀπό τό ἐξῆς γεγονός²⁰:

Ὁ Γκράς, στά ἑβδομήντα ὀκτώ του χρόνια, ἐξέδωσε ἕνα βιβλίο-αὐτοβιογραφία του, μέ τίτλο «Ξεφλουδίζοντας τό κρεμμύδι». Γιατί ὁ σάλος; Διότι ἐκεῖ, μετά ἀπό ἐξήντα χρόνια, ἀποκάλυψε, ὅτι ὡς νέος γιά ἕνα διάστημα ἦταν μέλος τῶν Ἑς-Ἑς στήν Ναζιστική Γερμανία. Ὅποτε ξεσηκώθηκαν οἱ πάντες. Ἐν τῷ μεταξύ, μέχρι τήν ὥρα πού ἐκδόθηκε τό βιβλίο, ὁ Γκράς ἀποτελοῦσε σύμβολο ἠθικῶν ἀξιῶν καί πνευματικῶν ἀρχῶν γιά ὀλόκληρη τήν Γερμανία, καί ὄχι μόνο. Μερικοί ἔφτασαν στό σημεῖο νά ζητήσουν ἀπό τόν Γκράς νά ἐπιστρέψει τό βραβεῖο Νόμπελ! Γιατί; Γιατί ἔκανε μιὰ πράξη πού ἦταν πολύ φοβερή,

¹⁹ Κλιμαξ, ὁ.π., Γ' Ἀνακεφαλαίωσις ἐν ἐπιτομῇ τῶν προειρημένων πάντων, μδ', σελ. 148.

²⁰ Ἐφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 20 Αὐγούστου 2006, σελ. Α37-Α38.

ἔστω καί ἂν ἦταν πολύ νέος ὅταν τήν ἔκανε. Ὁ ἴδιος ἐδήλωσε ὅταν ξέσπασε ὁ θόρυβος:

-Πίεσα τόν ἑαυτό μου νά τό κάνει (!) Δέν μποροῦσα νά κρατήσω πιά τό γεγονός μυστικό (!)

Προφανῶς, ὁ ἄνθρωπος εἶχε μέσα του περιεχόμενο. Καί δήλωσε ὅτι τόν πίεζε ἀφόρητα αὐτό τό ἀμάρτημα τῆς νεότητός του. Ὅμως, τό λάθος ἐδῶ εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν εἶχε τήν διάκριση, ὡς πνευματική ἀρετή. Πρᾶγμα ἀναμενόμενο, ἀφοῦ δέν εἶχε πνευματικό πατέρα! Στίς 11 Αὐγούστου τοῦ 2006, δήλωσε στίς ἐφημερίδες: «Αὐτό τό γεγονός θά μέ στιγματίζει γιά πάντα». Προφανῶς ὁ Γκράς διακατεχόταν ἀπό ἐνοχές καί τύψεις. Καί, ἀντί νά τό πεῖ στόν πνευματικό του (πού δέν εἶχε, βέβαια!), προκειμένου αὐτός νά διορθώσει τό ἀτόπημα τῆς ψυχῆς του, τό εἶπε σέ ὅλον τόν κόσμον! Παρά ταῦτα ψυχική ἀνάπαυση καί πάλι δέν φαίνεται νά βρῆκε! Μόνο λίγη προσωρινή ἀνακούφιση, κυρίως διότι ἀπεκάλυψε κάτι ἄσχημο καί κακό πού ἔκανε.

Εἶναι φανερό ὅτι κανείς δέν μπορεῖ νά κατηγορήσει τόν Γκράς γιά τήν ἐξ ἀγνοίας ἔλλειψη διάκρισης. Ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι ὀρθόδοξος, καί ἔζησε σέ ἕνα δυτικό κράτος, ὅπου ἔχει τόσο ἐξασθενήσει ἡ ἐννοια καί ἡ σημασία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἀπλῶς, διαπιστώνουμε πόσο τραγικό γεγονός εἶναι ἡ ἀπουσία τῆς διάκρισης, ὅπως τήν ὀρίζουν καί τήν βιώνουν οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας.

13. Ο ΚΑΛΟΣ Ο ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ, ΣΤΗ ΦΟΥΡΤΟΥΝΑ ΦΑΙΝΕΤΑΙ!

Σέ ἀντίθεση μέ τό παραπάνω γεγονός, ἄς ἰδοῦμε ἕνα περιστατικό ἀπό τά «Ἀποφθέγματα τῶν Ἁγίων Γερόντων». Γιατί ἐδῶ φαίνεται ὀλοκάθαρα, πῶς λειτουργεῖ τό χάρισμα τῆς διακρίσεως στους ἁγίους, σέ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς τους.

Ἐλεγαν γιά τόν Ἀββᾶ Παφνούτιο²¹ ὅτι δέν ἔπινε εὐκόλα κρασί. Κάποτε, ὁδοιπορώντας, εὐρέθηκε κοντά στό κρησφύγετο μιᾶς συμμορίας ληστῶν. Τούς εὐρῆκε νά πίνουν κρασί. Ὁ ἀρχιληστής ἐγνώριζε τόν γέροντα καί ἤξερε ὅτι δέν πίνει κρασί.

---

²¹ Ἀποφθέγματα Ἁγίων Γερόντων (Τό Γεροντικό), Ἀββᾶ Παφνουτίου, α', ἔκδ. ΑΣΤΕΡΟΣ, Αθήνα, 1981, σελ. 105.

Ἐπειδὴ ὁμως τὸν εἶδε πολὺ ταλαιπωρημένο ἀπὸ τὸν κόπο, γέμισε ἓνα ποτήρι κρασί καὶ κρατώντας τὸ ξίφος στό χέρι του, εἶπε στὸν γέροντα:

-Ἐάν δέν πιεῖς σέ φονεύω.

«Γνοῦς δέ ὁ Γέρον ὅτι ἐντολήν Θεοῦ θέλει ποιῆσαι», ἐπειδὴ ἐγνώρισε ὁ γέροντας ὅτι πρόκειται νά ἐκτελέσει ἐντολή τοῦ Θεοῦ, θέλοντας νά κερδίσει τὸν ἀρχιληστή, τὸ πῆρε καὶ ἤπιε.

Πῶς γνώριζε ὁ γέροντας ὅτι ἡ ὑπακοή στὸν ἀρχιληστή εἶναι ἐντολή τοῦ Θεοῦ; Μά, ἀπὸ τὸν ἐσωτερικό θεῖο φωτισμό! Τὸ χάρισμα τῆς διάκρισης τῶν ἀγίων. Ὅποτε, ἐκείνη τὴν στιγμή ὁ ἅγιος Παφνούτιος παραμέρισε τὴν δική του αὐστηρὴ ἄσκηση καὶ ὑπάκουσε στὸν Θεό. Παρὰ τὸ ὅτι καὶ ἡ αὐστηρὴ νηστεία του ἦταν κατὰ Θεόν, σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ! Καὶ ἀμέσως φάνηκαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνέργειας τοῦ γέροντα.

Ὁ ἀρχιληστής μετενόησε καὶ τοῦ λέγει:

-Συγχώρεσέ με γέροντα, γιατί σέ στενοχώρησα, σοῦ προξένησα θλίψη.

-Πιστεύω στό Θεό ὅτι γιά χάρη αὐτοῦ τοῦ ποτηριοῦ, ὁ Θεός θά σέ ἐλεήσει. Θά σοῦ δείξει φιλανθρωπία καὶ καλωσύνη. Καί τώρα σ' αὐτὴν τὴ ζωὴ καὶ στήν αἰωνιότητα.

Καί λέγει ὁ ἀρχιληστής:

-Καί ἐγὼ πιστεύω στό Θεό ὅτι ἀπὸ τώρα καὶ στό ἐξῆς δέν θά κακοποιήσω κανένα πιά (!).

Καί ἐκέρδισε ὁ γέροντας ὅλη τὴ συμμορία διότι ἄφησε στήν ἄκρη τὸ δικό του θέλημα χάριν τοῦ Κυρίου.

Ὁ λαός μας χρησιμοποιεῖ τὴν παροιμία: «ὁ καλός ὁ καπετάνιος, στή φουρτούνα φαίνεται», ἂν ξέρει δηλ. νά κυβερνήσει τὸ πλοῖο! Στὶς δύσκολες περιστάσεις τῆς πνευματικῆς (ἀλλά καὶ τῆς ὑλικῆς!) ζωῆς φαίνεται σέ τί βαθμὸ διαθέτει ὁ καθένας μας τὴν ἀρετὴ τῆς διάκρισης. Συναντοῦμε πλῆθος παραδειγμάτων στοὺς βίους τῶν ἀγίων ὅλων τῶν ἐποχῶν, σάν αὐτὸ τοῦ ἀγίου Παφνουτίου. Ἐπιβεβαιώνεται, ἔτσι, συνεχῶς ὅτι: Διάκριση στοὺς τελείους, δηλ. στοὺς ἀγίους εἶναι ἡ γνώση πού ὑπάρχει μέσα τους καὶ ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ θεία ἔλλαμψη (θεῖο φωτισμό). Αὐτὴ ἡ γνώση ἔχει τὴν δύναμη νά φωτίζει καὶ ὅ,τι σκοτεινὸ ὑπάρχει στοὺς ἄλλους.

Σέ μᾶς, τί ἀπομένει πλέον; Νά ἀκούσουμε τά λόγια τοῦ Χριστοῦ, μέ τά ὅποια, κάποιες φορές, τελείωνε τήν διδασκαλία Του: «Πορεύου καί σύ ποίει ὁμοίως»²². Πήγαινε καί σύ καί κάνε τό ἴδιο. Ἄς πᾶμε καί ἐμεῖς καί ἄς κάνουμε τό ἴδιο· ἄλλος λίγο, ἄλλος πολύ· τέλος πάντων, ὅ,τι μπορούμε· μά πάντα μέ «καπετάνιο» τόν ἱερέα-πνευματικό μας πατέρα. Καί τότε θά βροῦμε τήν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς μας, νῦν καί αἰεὶ καί στοὺς αἰῶνες τῶν αἰῶνων!

---

²² Λουκ. 10,37.